

Marek Oleńkiewicz

Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie
Studium Doktoranckie
m.olenkiewicz@gmail.com

ZARZĄDZANIE WIEDZĄ ORAZ IDENTYFIKACJA ZASOBÓW WIEDZY NA GRUNCIE WSPÓŁCZESNEJ RACHUNKOWOŚCI

Streszczenie: Zagadnienie zarządzania wiedzą zyskuje na znaczeniu w obecnych czasach ze względu na zainteresowanie budowaniem zasobów wiedzy jako wyraźnej przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa. Wiedza często rozpatrywana jest jako aktyw, którego wycena jest niezwykle trudna. Aktualne standardy rachunkowości nie pozwalają na bezpośrednie rozpoznanie zasobów wiedzy w sprawozdaniu finansowym, przez co wycena rynkowa przedsiębiorstwa oddala się coraz bardziej od wyceny księgowej. Konieczność dostosowania ustawodawstwa do zmieniających się warunków rynkowych oraz gospodarek coraz częściej opartych na wiedzy wymusza wypracowanie rozwiązań, które mogłyby sprawić, aby zasoby wiedzy przedsiębiorstwa stały się identyfikowalne. Ze względu na niepowtarzalny charakter zasobów wiedzy oraz ich specyficzne przeznaczenie właściwa ich klasyfikacja w sprawozdaniu finansowym jest dużym wyzwaniem dla rachunkowości.

Słowa kluczowe: zarządzanie wiedzą, wiedza, rachunkowość, wartości niematerialne.

Wprowadzenie

Wybór tematyki artykułu związany jest z rosnącym znaczeniem zasobów wiedzy w rozwoju organizacji. Ze względu na zachodzące przemiany społeczno-technologiczne oraz zwiększającą się szybkość przekazywania informacji nowoczesne gospodarki ukierunkowane są na świadczenie usług w dużej mierze opartych na posiadanych zasobach wiedzy. Zarówno identyfikacja tych zasobów, jak i sprawne nimi gospodarowanie stanowią jedne z największych wyzwań współczesnego zarządzania.

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na dynamicznie zachodzące zmiany w zakresie koncepcji związanych z zarządzaniem wiedzą w organizacji. Intencją jest również podkreślenie trudności w prezentacji zasobów wiedzy jako aktywa danego przedsiębiorstwa na gruncie obecnych przepisów dotyczących sprawozdawczości finansowej.

W artykule omówiona została także geneza kierunku zarządzania wiedzą. Ponadto przedstawiono alternatywne możliwości identyfikacji oraz prezentacji zasobów wiedzy w sprawozdaniu finansowym jednostki oraz proponowane kierunki dalszych prac ustawodawczych.

1. Zarządzanie a zarządzanie wiedzą

Wiedza jest wartością, której wycena w wielu przypadkach może być znacznie utrudniona. W przedsiębiorstwach, w których jest ona kluczowym zasobem, sprawne nią zarządzanie jest warunkiem koniecznym, niejednokrotnie decydującym o przetrwaniu danej jednostki. Klasyczne teorie gospodarcze traktują wiedzę jako czynnik zewnętrzny w stosunku do procesu gospodarczego. Nowe teorie oparte na zasobach klasyfikują wiedzę jako nowy, odtworzeniowy czynnik produkcji [Baruk, 2009, s. 17].

Zarządzanie można zdefiniować jako zestaw działań, obejmujący planowanie i podejmowanie decyzji, organizowanie, przewodzenie, tj. kierowanie ludźmi i kontrolowanie, skierowanych na zasoby organizacji oraz wykonywanych z zamiarem osiągnięcia celów tejże organizacji [Griffin, 1996, s. 36]. Dla celów definicyjnych należy wyodrębnić organizację, wewnątrz której zachodzą procesy związane z zarządzaniem. Organizacja ta traktowana jest jako narzędzie do wypełniania wcześniej wspomnianych funkcji. Organizacja składa się z ludzi, którzy poprzez współpracę ze sobą realizują określone cele [Kisielnicki, 2004, s. 11]. Niepodważalnym będzie również wprowadzenie hierarchii wewnątrz danej jednostki, aby wyróżnić ludzi zarządzających i zarządzanych.

Zarządzanie wiedzą ogniskuje się na określonych cechach ludzi, jakimi są ich wiedza i doświadczenie [Baruk, 2009, s. 26]. Określane jest natomiast jako osiąganie celów, które wynikają bezpośrednio ze strategii dotyczącej kapitału intelektualnego, czyli doświadczeń pracowników, nietypowych systemów organizacyjnych oraz własności intelektualnej [Awad i Ghaziri, 2004, s. 9]. Jako środki do osiągania zamierzonych celów wymienia się motywację pracowników, ułatwianie im przygotowywania, powiększania i wykorzystywania posiadanych zdolności w zakresie interpretacji danych i informacji. Sprawne zarządzanie

wiedzą umożliwia efektywne przyporządkowywanie określonych znaczeń danym i informacjom przy wykorzystaniu dostępnych źródeł wiedzy, kwalifikacji, doświadczenia, kultury, osobowości, charakteru, a nawet uczuć.

2. Geneza powstania kierunku zarządzania wiedzą

Nadanie znaczenia zjawisku zarządzania wiedzą miało miejsce dopiero na początku XXI w. Wcześniej, na przełomie lat 70. i 80. ubiegłego wieku, przedsiębiorstwa masowo wdrażały *Total Quality Management* (TQM). Podejście to charakteryzowała orientacja na jakość w każdym aspekcie funkcjonowania danej organizacji. Znaczenie przypisywano pracy zespołowej oraz naciskowi na stałe samodoskonalenie się. Celem wdrażania TQM było zadowolenie klienta, które bezpośrednio przekładało się na korzyści dla samego przedsiębiorstwa. Szybko okazało się jednak, iż TQM jest koncepcją dość krótkowzroczną, idealnie sprawdzoną jedynie w Japonii. Próby jej przeszczepienia na rynek amerykański i europejski nie niosły ze sobą tak wielu sukcesów.

W latach 90. XX w. na popularności zyskała koncepcja *Business Process Reengineering* (BPR). Paradygmatem tej koncepcji była optymalizacja każdego z procesów zachodzących w przedsiębiorstwie, ukierunkowana na zwiększenie jego efektywności oraz obniżenie kosztów. Koncepcja BPR została opublikowana przez Hammera w „Harvard Business Review”. BPR z założenia nie podaje gotowej koncepcji rozwiązań, jakie należałoby wdrożyć. Jest metodą kosztowną, polegającą na fundamentalnym przemyśleniu i znaczącym przeprojektowaniu procesów zachodzących w firmie.

Zarówno koncepcja TQM, jak i BPR, w dużym stopniu przyczyniły się do zwiększenia produktywności w organizacjach, w których były wdrażane. Jednakże w zakresie możliwości transferu wiedzy czy też dzielenia się doświadczeniami koncepcje te nie okazały się sukcesem [Awad i Ghaziri, 2004, s. 20].

Również pod koniec XX w. narodziła się koncepcja benchmarkingu, polegająca na porównywaniu procesów zachodzących we własnym przedsiębiorstwie do tych, które zachodzą u lidera. Podejścia tego nie można mylić z naśladownictwem – z założenia chodzi jedynie o wykorzystanie dobrych praktyk przy jednoczesnej implementacji ich w sposób najbardziej trafny dla określonych warunków danego przedsiębiorstwa. Benchmarking zakłada więc przede wszystkim naukę na błędach, lecz nie własnych. Brillman wyróżnił cztery fazy procesu benchmarkingu. Pierwszą z nich jest samo dokonanie wyboru procesu. Następnie konieczne jest jego dokładne poznanie i opisanie. Kolejną fazą jest wybranie grupy pracowników włączonych w realizację danego procesu. Ostatnim etapem jest wybór partnera, z którym dokonywane będzie porównanie.

W trudnych czasach popularność zyskał również downsizing – koncepcja polegająca na dostosowywaniu się do warunków rynkowych przez redukcję skali działania oraz kosztów. Celem tego rozwiązania jest zwiększenie efektywności oraz poprawienie konkurencyjności danego przedsiębiorstwa na rynku. Downsizing był odpowiedzią na zmieniające się otoczenie, w którym to popyt odgrywa coraz ważniejszą rolę.

Na początku XXI w. natomiast większe znaczenie przypisano wiedzy jako kluczowemu zasobowi w każdym z przedsiębiorstw. Załóżek tego zjawiska datowany jest jednak już na 1975 r., kiedy to korporacja Chaparral Steel ogłosiła, że jej struktura i strategia oparte będą na zarządzaniu wiedzą. Kolejnym kamieniem milowym była publikacja raportu rocznego firmy Skandia w 1991 r., do którego załącznikiem był raport dotyczący wartości kapitału intelektualnego. Dwa lata później w Bostonie odbyła się pierwsza konferencja dotycząca zarządzania wiedzą. Inni uznają, że to jednak konferencja „Managing the Knowledge Assets into 21st Century” w USA w 1987 r. dała początek debatom na temat efektywnego zarządzania wiedzą.

3. Zarządzanie wiedzą w praktyce

Obecnie, dzięki dobrze rozwiniętym rozwiązaniom w zakresie elektronicznego gromadzenia i udostępniania danych, system zarządzania wiedzą można oprzeć na trzech podstawowych filarach [Awad i Ghaziri, 2004, s. 3]:

- a) zarządzanie potencjałem intelektualnym pracowników,
- b) zarządzanie zasobami wiedzy w kontekście procesów zachodzących wewnątrz organizacji,
- c) wspomaganie informatyczne zarządzania wiedzą.

W zakresie zarządzania potencjałem intelektualnym zasobów ludzkich warto zwrócić szczególną uwagę na doskonalenie kadry poprzez wszelkiego rodzaju szkolenia – zarówno te organizowane poza wyznaczonymi godzinami wypełniania obowiązków służbowych, jak i te wynikające bezpośrednio z wykonywanej pracy, na ile specyfika danego przedsiębiorstwa pozwala (m.in. nowe zadania, rotacja na projektach, poznawanie innych produktów i branż). Warto zwrócić również uwagę na znaczenie konferencji oraz innego rodzaju warsztatów prowadzonych na zewnątrz organizacji.

Jeśli chodzi o zarządzanie zasobami wiedzy, najistotniejsza jest identyfikacja kluczowych zasobów dla danego przedsiębiorstwa. Kolejnym etapem jest gromadzenie wiedzy w przystępny sposób, umożliwiający szybkie dotarcie do niej w przyszłości, kiedy znów okaże się potrzebna. Ważnym aspektem jest też dokładna anali-

za uzyskanych danych oraz łączenie nowych zasobów z tymi, które są już posiadane przez firmę. Stwarza to wyzwanie dla efektywnego udostępniania wiedzy kolejnym pracownikom w taki sposób, aby mogli się uczyć na już popełnionych w przeszłości błędach oraz powielać tylko utarte, sprawdzone schematy postępowania.

Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym zarządzanie wiedzą przybiera również inny wymiar, związany ze specjalistycznymi bazami danych oraz oprogramowaniem ułatwiającym szybki dostęp do potrzebnych informacji. Kluczowe jest tu również połączenie użytkowników systemu w zintegrowaną sieć umożliwiającą wymianę informacji i doświadczeń w czasie rzeczywistym. Zapewnienie stabilności działania oraz utrzymanie przyjaznego użytkownikowi środowiska wspomaga korzystanie z rozwiązań dostarczanych przez oprogramowanie.

4. Identyfikacja zasobów wiedzy

Porównując jeszcze raz wcześniej przytoczone definicje samego zarządzania oraz zarządzania wiedzą, w obu jasno daje się odczuć nacisk na strategię związaną z osiągnięciem konkretnych celów. W czasach, gdy wiedza zyskuje na znaczeniu, jednym z elementów strategii odnośnie do zarządzania wiedzą może być również jasna i rzetelna jej prezentacja w sprawozdaniu finansowym. Sklasyfikowanie wiedzy jako aktywa przedsiębiorstwa może przyczynić się właśnie do sprawniejszego zarządzania wiedzą poprzez świadomą identyfikację posiadanych zasobów oraz próbę kontrolowania ich wartości ze względu na dokonywane w regularnych odstępach czasu wyceny.

Kwestia wyceny posiadanej przez organizację wiedzy jest obarczona wieloma trudnościami wynikającymi m.in. z ograniczeń nakładanych przez regulatorów w formie obowiązujących standardów sprawozdawczości finansowej. Ponadto wiedza kluczowa dla danej organizacji w podobnej postaci może nie być dostępna na rynku, co utrudnia jej wycenę. Każda jednostka może mieć większe znaczenie w danej organizacji, natomiast na zewnątrz jej wartość może być znacznie niższa. Te i inne trudności stały się podstawą do dyskusji na temat wyznaczania ram, które staną się bazą dokonywania wycen posiadanych zasobów wiedzy.

Dyskusja ta jest odpowiedzią na zachodzące w gospodarce zmiany związane ze wzrostem znaczenia wiedzy. Jednakże jest to relatywnie nowy fenomen, dlatego też obecne ustawodawstwo nie jest dostosowane do właściwej prezentacji zasobów wiedzy w sprawozdaniu finansowym.

5. Aktywa niematerialne w świetle przepisów Ustawy o rachunkowości

W warunkach rynku polskiego obowiązujące standardy sprawozdawczości finansowej wyznacza przede wszystkim Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. [Ustawa o rachunkowości]. Już w części definicyjnej przepisów ogólnych wartości niematerialne i prawne rozumiane są jako: „nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:

- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
- b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- c) know-how”.

Tym samym ustawa nie przewiduje, iż do aktywów niematerialnych i prawnych można byłoby włączyć również zasoby wiedzy, gdyż nie spełniają one definicji wartości niematerialnych, jako iż nie są one prawem majątkowym nabytym przez jednostkę.

Ustawa o rachunkowości włącza w skład wartości niematerialnych prawnych jeszcze inne elementy, jak nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych. W przypadku nabytej wartości firmy ustawa umożliwia zaklasyfikowanie nadwyżki wartości zakupionego przedsiębiorstwa nad jego wartością księgową właśnie do aktywów niematerialnych. Jest to swego rodzaju miejsce do sklasyfikowania w sprawozdaniu finansowym m.in. zasobów wiedzy nabytego przedsiębiorstwa. Jednakże pozycja ta nie w pełni będzie prezentować zasoby wiedzy – w żaden sposób nie zostaną one wyodrębnione z masy nadwyżki ceny nabycia przedsiębiorstwa nad jego wartością księgową. Tym samym Ustawa o rachunkowości nie pozwala na prezentację zasobów wiedzy wytworzonych wewnątrz przedsiębiorstwa. Pozwala ona dopiero na włączenie ich do aktywów jednostki tylko w momencie, gdy były one przedmiotem obrotu na rynku.

Teoria ta może być potwierdzona wzorem sprawozdania finansowego, jaki przedstawiony został w Ustawie o rachunkowości. Według tego wzoru wartości niematerialne i prawne w przedsiębiorstwie to:

- a) koszty zakończonych prac rozwojowych,
- b) wartość firmy,
- c) inne wartości niematerialne i prawne,
- d) zaliczki na wartości materialne i prawne.

Tym samym zasoby wiedzy mogą być ujęte tylko w nabytej wartości firmy, gdyż pozycja „inne wartości niematerialne i prawne” przeznaczona jest dla patentów, licencji i koncesji pozostających w obrocie rynkowym.

6. Aktywa niematerialne według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej

Regulacje odnośnie do rachunkowości o znaczeniu ponadnarodowym przedstawione są w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej [Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej]. Obecnie spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie muszą sporządzać swe sprawozdania właśnie według tychże międzynarodowych standardów. Szczegółowe informacje na temat ujęcia i prezentacji aktywów niematerialnych przedstawia Międzynarodowy Standard Rachunkowości (MSR) 38. Zawarty jest on w Rozporządzeniu Komisji nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r.

Według MSR 38 aktywo niematerialne jest identyfikowalnym, niepieniężnym aktywem bez fizycznej substancji. Jego rozpoznanie w sprawozdaniu finansowym jednostki jest możliwe, jeśli spełnione jest każde z poniższych kryteriów:

- a) jest ono identyfikowalne – może być sprzedane bez konieczności sprzedaży całego przedsiębiorstwa,
- b) jest kontrolowane przez jednostkę,
- c) spodziewane są przyszłe korzyści ekonomiczne związane z jego użytkowaniem – w formie redukcji kosztów bądź wzrostu przychodów,
- d) jego koszt może być wiarygodnie określony.

Gdy choć jedno z powyższych kryteriów nie zostało spełnione, aktywo niematerialne nie może zostać rozpoznane, a poniesione wydatki mogą być jedynie uznane bezpośrednio jako koszt zaraz po poniesieniu. Tym samym, w świetle MSR 38, do aktywów niematerialnych nie możemy zaliczyć wewnętrznie wygenerowanej wartości firmy, marek, tytułów, badań, list klientów czy też reklamy. Trudno jest również zidentyfikować posiadane przez jednostkę zasoby wiedzy, gdyż nie można ich sprzedać ze względu na trudności związane z wyceną oraz przez nierozłączność z daną organizacją.

Jedynym wyjątkiem w zakresie wewnętrznie wytworzonej wartości niematerialnej, która może być prezentowana w sprawozdaniu finansowym, są koszty związane z projektami rozwojowymi. MSR 38 przewiduje podział na fazę badań oraz rozwoju. Koszty poniesione w fazie badań powinny być bezpośrednio odniesione do rachunku zysków i strat. Tym samym nie są one podstawą do rozpoznania aktywa niematerialnego. Natomiast koszty poniesione w fazie rozwoju mogą być uznane za aktywo niematerialne, jeśli:

- a) projekt rozwojowy jest technicznie możliwy,
- b) aktywo będzie zdadne do używania lub sprzedaży,
- c) jednostka będzie w stanie używać lub sprzedać to aktywo,

- d) aktywo przyniesie przyszłe korzyści ekonomiczne,
- e) jednostka ma wystarczające zasoby do ukończenia projektu (przede wszystkim techniczne i finansowe),
- f) wydatki związane z projektem mogą być rzetelnie zmierzone.

Poprzez alokację kosztów wynagrodzeń pracowników do konkretnego projektu będącego w fazie rozwoju możliwe jest rozpoznanie niematerialnego składnika tego projektu. Płaca pracownika jest bowiem formą wynagrodzenia za jego wiedzę, przy której użyciu dany projekt został zrealizowany. Oczywiście rozpoznanie składnika wynagrodzenia jest ograniczone do kosztów personalnych, które zostały faktycznie poniesione, czyli przez rozliczenie czasu faktycznie spędzonego przy projekcie przez danego pracownika.

Możliwość prezentacji aktywów niematerialnych wytworzonych przez jednostkę jest swoistym wyjątkiem. Świadczy on o spodziewanym kierunku dalszych prac ustawodawczych, które mogą być nastawione na zwiększenie możliwości klasyfikacji zasobów niematerialnych kontrolowanych przez jednostkę jako aktywów.

7. Nowe koncepcje prezentacji zasobów wiedzy

Na podstawie przytoczonych zapisów można jasno stwierdzić, iż zarówno Ustawa o rachunkowości, jak i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej nie przewidują ujęcia zasobów wiedzy w sprawozdaniu finansowym jednostki ze względu na trudności związane z ich identyfikowalnością i wyceną. Do momentu zmiany obecnego ustawodawstwa wielu praktyków z dziedziny rachunkowości, jak na przykład Niemczyk [2013], zachęca do zamieszczania informacji na temat posiadanych zasobów wiedzy w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego. Jest to rozwiązanie coraz częściej stosowane w praktyce gospodarczej. Zastosowanie go na szeroką skalę pomoże w budowaniu modeli służących do określania wartości aktywów niematerialnych.

Z przytoczonych informacji jasno wynika, iż obecne standardy rachunkowości nie są przygotowane do rewolucji wynikającej ze wzrostu znaczenia kluczowego aktywa, jakim jest wiedza. Nasuwa się więc pytanie, czy bilanse przedsiębiorstw będą w przyszłości jasno i rzetelnie prezentować sytuację majątkową spółki, czy jednak nadal będą jedynie odzwierciedleniem jej sytuacji kapitałowej?

W obecnych czasach wyceny przedsiębiorstw oparte jedynie na wskaźnikach bilansowych już w dużej mierze odbiegają od rzeczywistości. Przedstawioną w sprawozdaniu finansowym sumę bilansową można traktować jedynie jako minimalny poziom wartości przedsiębiorstwa, wyznaczający najniższą możliwą

cenę za jego aktywa. W związku ze wzrostem znaczenia aktywów niematerialnych, do których zaliczamy również wiedzę, prawdziwa wartość przedsiębiorstwa będzie coraz bardziej odbiegać od sumy bilansowej.

Już dzisiaj wskaźniki oparte na danych bilansowych uznaje się za mało miarodajne. Większe znaczenie przyporządkowuje się tym miarom, które bazują na danych z rynku kapitałowego. Te jednak zastrzeżone są jedynie dla większych przedsiębiorstw, których akcje znajdują się w regularnym obrocie na giełdzie. W tym wypadku wyceny giełdowe traktowane są jako bardziej adekwatne dzięki założeniu, iż rynek kapitałowy cechuje pewnego rodzaju płynność oraz duża wrażliwość na informacje. Te cechy obrotu giełdowego sprawiają, że sam rynek kapitałowy można określić mianem efektywnego.

Różnice pomiędzy wartością rynkową a bilansową przedsiębiorstwa idealnie może zobrazować przykład korporacji Microsoft. Rynek wycenił jedną akcję tej spółki już pod koniec 1995 r. na 70 USD, natomiast wartość księgowa przypadająca na ten udział wynosiła jedynie 7 USD. Oznaczało to, że 90% wartości rynkowej przedsiębiorstwa nie ma pokrycia w jego aktywach trwałych. Tego rodzaju zjawisko jest szczególnie popularne właśnie wśród firm z sektora IT, gdzie to wiedza oraz inne aktywa niematerialne odgrywają szczególną rolę.

Zjawisko to jest mierzalne dzięki wskaźnikowi cena/wartość księgowa (C/WK; P/BV – *price to book value*). Wskaźniki te publikowane są również przez portal internetowy Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.

Optymalne zarządzanie zasobami intelektualnymi jest kluczowe dla przedsiębiorstw, które traktują wiedzę jako produkt. Do tych przedsiębiorstw należą przede wszystkim firmy konsultingowe. Potrzebę właściwego zarządzania wiedzą odkryły one jeszcze wiele lat przed końcem XX w. Optymalne zarządzanie zasobami wiedzy zostało wsparte rozwiązaniami informatycznymi w formie zintegrowanych platform wymiany wiedzy, jak np. KnowledgeCurve (PwC), Kworld (KPMG) czy Knowledge Xchange (Andersen) [Wawrzyniak (red.), 2003, s. 181].

Korporacje doradcze bazują przede wszystkim na kapitale intelektualnym. Odczuwają wysoką potrzebę inwestowania w ten rodzaj kapitału. Szacuje się, że obecnie ok. 5-12% przychodów firm konsultingowych wydawanych jest na inicjatywy związane z zarządzaniem wiedzą. Warto zwrócić uwagę na fakt, że ich bilanse zawierają znikomą ilość środków trwałych. Koszty ponoszone na rekrutację, wynagrodzenie oraz szkolenia pracowników są znaczące i w żaden sposób nie znajdują odzwierciedlenia w budowaniu zasobów wiedzy jako składnika aktywów.

8. Rozwój ustawodawstwa w zakresie prezentacji zasobów wiedzy

Istotna pozostaje więc kwestia ustawodawcza – czy standardy rachunkowości w przyszłości będą pozwalały na ujęcie w sprawozdaniu finansowym spółek zasobów wiedzy? Odpowiedź na to pytanie nie jest prosta.

Przede wszystkim warto zwrócić uwagę na ostrożność grup tworzących standardy sprawozdawczości finansowej. Doświadczenie płynące z kryzysów gospodarczych powoduje, iż wyceny przedsiębiorstw dokonywane są z zachowaniem zasady ostrożności. Wszelkiego rodzaju aktywa i przychody są zaniżane, z drugiej strony natomiast – koszty i zobowiązania mogą być zawyżane. Jest to najbezpieczniejsze podejście skutkujące rzetelną wyceną składników majątku przedsiębiorstwa, lecz opiera się w zasadzie jedynie na aktywach trwałych.

Do tej pory jednak wiedza nie odgrywała tak kluczowego znaczenia w gospodarce. Zmiany w postrzeganiu wiedzy jako zasobu przedsiębiorstwa powodują, iż zaniebdanie zasobów intelektualnych podczas przygotowywania sprawozdania finansowego może znacząco zniekształcić prawdziwą sytuację spółki. O ile w przypadku spółek notowanych na giełdzie można uznać, że wycena rynkowa uwzględnia zasoby wiedzy, o tyle w przypadku mniejszych spółek ich pełny potencjał może nie być dostrzeżony. Może to dość znacznie zniekształcić prawdziwą sytuację majątkową przedsiębiorstw, które w szczególności bazują na zasobach posiadanej wiedzy.

Podsumowanie

Tradycyjne formy rachunkowości bez wątplenia nie są przygotowane na rewolucję związaną ze wzrostem znaczenia wiedzy. Konieczne jest wypracowanie rozwiązania, które stanowić może pewnego rodzaju formę przejściową, na bazie której kształtowane będzie przyszłe ustawodawstwo. Odpowiednia wycena zasobów wiedzy powinna być kluczowa w sprawozdawczości finansowej, gdyż często to właśnie zasoby wiedzy determinują wartość danego przedsiębiorstwa. Przy zachowaniu obecnych zasad ujmowania aktywów niematerialnych dyscyplina związana z ich wyceną pomogłaby w lepszym zarządzaniu zasobami wiedzy. Każde przedsiębiorstwo byłoby zobligowane do corocznej aktualizacji wyceny, testowania aktywów niematerialnych pod kątem utraty wartości, odpowiedniej klasyfikacji oraz określania przybliżonego okresu ekonomicznej użyteczności.

Rozwój i ujednoczenie standardów rachunkowości w zakresie klasyfikacji wiedzy na razie jednak pozostają trudną i niewygodną kwestią dla organów ustawodawczych. Ponadto stworzenie odpowiednich standardów rewizji dla weryfikacji poprawności ujęcia zasobów wiedzy przedsiębiorstwa w jego sprawozdaniu finansowym również może stanowić ogromne wyzwanie dla ustawodawców ze względu na brak jakichkolwiek doświadczeń w tej sferze.

Literatura

- Awad E., Ghaziri H. (2004), *Knowledge Management*, Pearson Education International, New Jersey.
- Baruk J. (2009), *Zarządzanie wiedzą i innowacjami*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Bergeron B. (2003), *Essentials of Knowledge Management*, John Wiley & Sons, New Jersey.
- Błaszczuk A., Brdulak J. (2004), *Zarządzanie wiedzą w polskich przedsiębiorstwach*, Oficyna wydawnicza SGH, Warszawa.
- Brilman J. (2002), *Nowoczesne metody i koncepcje zarządzania*, PWE, Warszawa.
- Griffin R.W. (1996), *Podstawy zarządzania organizacjami*, WN PWN, Warszawa.
- Grudzewski W., Hejduk I. (2004), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwach*, Difin, Warszawa.
- Hammer M. (1990), *Reengineering Work: Don't Automate, Obliterate*, „Harvard Business Review”, July-August.
- Kisielnicki J. (2004), *Zarządzanie organizacją*, WSHiP im. R. Łazarskiego, Warszawa.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości (MSR) 38. Dz. Urz. Unii Europejskiej L320/1.
- Niemczyk L. (2013), *Rachunkowość finansowa aktywów kompetencyjnych i kapitału intelektualnego*, Pacioli Institute, Rzeszów.
- Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. Dz.U. 1994, nr 121, poz. 591.
- Wawrzyniak B. (red.) (2003), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo WSPiZ im. Leona Koźmińskiego, Warszawa.
- Wskaźniki spółek notowanych na GPW, http://www.gpw.pl/wskazniki_spolek (dostęp: 31.03.2015).

KNOWLEDGE MANAGEMENT AND THE RECOGNITION OF KNOWLEDGE ASSETS IN THE CONTEMPORARY ACCOUNTING

Summary: The issue of knowledge management is becoming increasingly important these days because of the interest in building knowledge resources as a company's clear competitive advantage. Knowledge is often considered as an asset, whose valuation is extremely difficult. None of the current accounting standards allow direct identification of the knowledge resources in the financial statements, therefore the market valuation of the company is differing more and more from the accounting measurement. The need to adapt legislation to changing market conditions and knowledge-based economies forces to develop solutions that could make the company's knowledge assets identifiable. Due to the unique nature of knowledge and its specific purpose, the appropriate classification in the financial statements is a huge challenge for accounting.

Keywords: knowledge management, knowledge, accounting, intangible assets.